

Beata Molo

**SPRAWOZDANIE Z SEMINARIUM POLSKO-NIEMIECKO-CZESKO-
-UKRAIŃSKIEGO W KLINGEWALDE/GÖRLITZ**

W dniach 23-26 kwietnia 2009 r. w Klingewalde/Görlitz odbyło się w seminarium, w którym udział wzięli pracownicy naukowcy, doktoranci i studenci Krakowskiej Akademii im. A. Frycza Modrzewskiego, Uniwersytetu Technicznego w Dreźnie, Uniwersytetu w Brnie (Czechy) oraz Uniwersytetu w Równem na Ukrainie. Seminarium to stanowiło kontynuację zainicjowanej w 2007 r. współpracy pomiędzy Katedrą Stosunków Międzynarodowych Krakowskiej Akademii a Katedrą Badań nad Totalitaryzmami Uniwersytetu Technicznego w Dreźnie. Z uwagi na fakt, że tematyka spotkania mieściła się w ramach programu badawczego realizowanego przez Katedrę Badań nad Totalitaryzmami, grono uczestników zostało poszerzone o wykładowców i studentów z Czech oraz Ukrainy. Niewątpliwie taki dobór zaproszonych gości pozwolił na przedstawienie i wymianę poglądów, a także ocenę wielu skomplikowanych i kontrowersyjnych problemów zarówno w relacjach dwustronnych, jak i w szerszym kontekście europejskim.

Prelegenci koncentrowali się na problematyce m.in. historycznych uwarunkowań i obecnych problemów w stosunkach polsko-niemieckich i polsko-ukraińskich, transformacji systemowej w krajach środkowo- i wschodnioeuropejskich, a także europejskim wymiarze współpracy oraz kwestii wzajemnych uprzedzeń i stereotypów.

Z uwagi na szeroki zakres tematyczny obrady zostały podzielone na dwie sekcje tematyczne: *Historia, instrumentacja historii i integracja europejska. Niemcy, Polska, Czechy i Ukraina w Europie* oraz *Postrzeganie Ukrainy i Ukraińców w Polsce, Niemczech i Czechach*.

W ramach pierwszej grupy tematycznej referenci z Polski, Czech i Niemiec przedstawiali problemy związane z procesami transformacji systemowej, rozliczeniem z komunizmem, polityką historyczną i stereotypami w relacjach polsko-niemieckich oraz realizacją Europejskiej Polityki Sąsiedztwa UE i Partnerstwa Wschodniego.

W drugim bloku tematycznym prelegenci z Polski, Niemiec i Ukrainy koncentrowali się przede wszystkim na takich zagadnieniach, jak „wielki głód” na Ukrainie, mit UPA, stalinowskie represje na Ukrainie, relacje polsko-ukraińskie i percepcja Ukraińców w Polsce.

Ciekawym wątkiem było problemowe przedstawienie stosunków polsko-ukraińskich w ujęciu historycznym i współczesnym. Podkreślano, że Polska i Ukraina są obecnie bliskimi sąsiadami w Europie, ale mają odmienne doświadczenia historyczne, które z kolei w dużym stopniu rzutowały na ich stosunki wzajemne. Do poważnego obciążenia relacji polsko-ukraińskich doprowadziły w szczególności starcia i konflikty zbrojne, zwłaszcza na Wołyniu i podczas akcji „Wisła”. Wskazywano, że choć akcja „Wisła” została potępiona uchwałą Senatu RP z sierpnia 1990 r., to jednak nie wszystkie cierpienia i zbrodnie zostały dostatecznie zbadane i wyjaśnione przez historyków obu państw, a mimo wysiłków ze strony przywódców Polski i Ukrainy nie doszło do całkowitego przezwyciężenia licznych obciążeń i wzajemnych uprzedzeń.

Wśród głównych problemów i wyzwań współpracy polsko-ukraińskiej w XXI w. wymieniono zabieganie o prozachodnią orientację Ukrainy w polityce zagranicznej w taki sposób, aby nie obciążało to stosunków obydwu państw z Rosją. Za istotne uznano również poszerzanie współpracy z Ukrainą w ramach Europejskiej Polityki Sąsiedztwa i Polityki Wschodniej, stwarzając jej perspektywę stowarzyszenia i członkostwa w UE; oraz w rozwiązywaniu różnych problemów bezpieczeństwa międzynarodowego, sprzyjając zarazem jej aspiracjom do członkostwa w NATO. Co więcej, wskazywano, że w interesie całej UE jest udzielenie Ukrainie pomocy i jej stabilizacja wewnętrzna, aby mogła uzyskać jasną perspektywę członkostwa w strukturach euroatlantyckich.

Znaczną część dyskusji zdominowało pytanie, czy możliwe jest całkowite pojednanie między Polakami a Ukraińcami. Większości uczestników odpowiadała twierdząco, podkreślając jednak, że elementami utrudniającymi pojednanie są: historia i jej skutki, charakter narodowy i różnice kulturowe. Wśród trudności wskazywano także na brak zainteresowania polityką i relacjami między obydwoma państwami.

W trakcie seminarium szczególne zainteresowanie wzbudzał problem „wielkiego głodu” na Ukrainie. W swoich wystąpieniach prelegenci podkreślali fakt, że „wielki głód” budzi wiele sporów wśród historyków ukraińskich i rosyjskich odnośnie do liczby ofiar i genezy, tj. czy głód był celowo wywołany, czy też był nieprzewidzianym skutkiem decyzji władz radzieckich. Wskazywano, że na Ukrainie kwestia „wielkiego głodu” wzbudza silne emocje, zwłaszcza wśród najstarszych, żyjących jeszcze świadków tamtych wydarzeń.

Seminarium w Klingewalde/Görlitz było ważnym spotkaniem naukowym, poruszono na nim szereg zagadnień, których z uwagi na ich złożony i wieloaspektowy charakter nie udało się wyczerpać. Bez wątpienia kolejne seminarium, które odbędzie się w 2010 r. w Czechach, umożliwi pogłębienie problematyki zaprezentowanej podczas obrad w Niemczech.